

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/upamietnianie/dekomunizacja/zmiany-nazw-ulic/nazwy-ulic/nazwy-do-zmiany/37007,ul-Kowalskiego-Aleksandra.html>
23.03.2026, 18:19

ul. Kowalskiego Aleksandra

*W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa powyższa **powinna zostać zmieniona** jako wypełniająca normę art. 1 Ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz.U. RP z 2016 r. poz. 744).*

Aleksander Kowalski (1908-1951) – ps. „Olek”, stalinowski działacz komunistyczny, członek KPP, Wszechzwiązkowej Partii Komunistycznej (bolszewików), PPR, przywódca komunistycznych organizacji młodzieżowych.

Urodzony 18 września 1908 r. na Bródnie w Warszawie. Zdobył zawód ślusarza. W 1927 roku wstąpił do komunistycznej młodzieżówki – Związku Młodzieży Komunistycznej w Polsce. W roku 1928 był już sekretarzem Komitetu Dzielnicowego ZMK na warszawskiej Pradze i członkiem egzekutywy Komitetu Dzielnicowego KPP. W następnym roku, po trzymiesięcznym areszcie, przeszedł do działalności nielegalnej. Został członkiem wojewódzkich władz ZMK. Przerzucono go do ZSRS, gdzie rozpoczął studia w Komunistycznym Instytucie Młodzieży w m. Puszkino pod Moskwą, gdzie jednocześnie szkolono kadry międzynarodowego ruchu komunistycznego. Sowieckie szkolenia przyspieszyły jego karierę w strukturach partyjnych – kierowanych przez stalinowskie kierownictwo oraz ściśle powiązanych z sowiecką siecią wywiadowczą. Po powrocie do kraju w 1931 roku był sekretarzem Komitetów Okręgowych Komunistycznego Związku Młodzieży Polskiej (KZMP), m.in. w Łodzi. Aresztowany i skazany na 6 lat więzienia przez sąd II RP. W 1935 roku został sekretarzem Komitetu Warszawskiego i członkiem Komitetu Centralnego KZMP. We wrześniu 1939 roku przybył na teren okupacji sowieckiej. We Lwowie po wielomiesięcznych zabiegach przyjęty został do Wszechzwiązkowej Partii Komunistycznej (bolszewików) – WKP(b). Sowietci mianowali go dyrektorem lwowskiej fabryki metalowej.

W okresie wywózek Polaków i terroru sowieckiego pisał propagandowe artykuły do lwowskiej polskojęzycznej kolaboracyjnej gazety komunistycznej „Czerwony Sztandar” (tytuły: „Będziemy pracowali lepiej” – 17 X 1940, „Dobry agitator” – 3 XII 1940, „Jeszcze lepiej wykonamy zadania” – 13 XII 1940, „O przodujące miejsce w produkcji” – 2 VI 1941). Ściągnięty do Moskwy jeszcze w czerwcu 1941 roku, przeszedł specjalne szkolenia dywersyjne i szpiegowskie pod przykryciem szkoły Komitetu Wykonawczego Międzynarodówki Komunistycznej. Wszedł w skład tzw. drugiej grupy inicjatywnej, która w maju 1942 roku została zrzucona drogą lotniczą pod Warszawą. Druga sowiecka „grupa inicjatywna” miała być wsparciem dotychczasowej budowy kierowniczych struktur komunistycznej konspiracji i dywersji. Kowalski od razu został członkiem KC nowej partii

(PPR) i pełnomocnikiem do tworzenia jej struktur w Kraju Warty. W 1943 roku powrócił do Warszawy. Został II, a zaraz potem I sekretarzem Komitetu Warszawskiego PPR. Zaangażowany w budowę komunistycznej młodzieżówki p.n. Związek Walki Młodych. Po przejściu kierownictwa komunistycznej konspiracji do „Polski Lubelskiej” formalnie stanął na czele PPR na terenach okupowanych w II poł. 1945 roku. Po zajęciu całej Polski przez Armię Czerwoną został I sekretarzem KW PPR w Warszawie, potem w Krakowie. Budował podstawy systemu totalitarnego w Polsce. Skokowo uznano go za „pułkownika Wojska Polskiego” i za „posła” do KRN. We wrześniu 1945 został wyznaczony na funkcję Przewodniczącego Zarządu Głównego ZWM i na członka Sekretariatu (ściśłego kierownictwa) KC PPR. W sfałszowanych wyborach 1947 roku formalnie został posłem z ramienia PPR, a w grudniu 1947 ponownie Przewodniczącym Zarządu Głównego ZWM. W 1948 roku w ramach wewnątrzpartyjnej rywalizacji o władzę był przesuwany na mniej eksponowane stanowiska. W 1951 roku zmarł w Warszawie.

(mkkr)